

Øjensygdomme hos dyr

Af dyrlæge Mogens Aalund

Det er ikke kun blandt mennesker, at der foregår et stort arbejde for at værne om synet, også i dyreverdenen - især blandt hunde og katte - foregår der et stort arbejde for at bevare en af de vigtigste sanser: synet.

Et forum af dyrlæger med særlig interesse for øjensygdomme hos dyr er medlemmer af Dansk Selskab for Veterinær Oftalmologi (www.dsvo.dk) - hører under Den Danske Dyrlægeforening - og medvirker til bekæmpelsen af øjensygdomme hos dyr. Blandt Selskabets medlemmer er en gruppe på 16 dyrlæger, som - efter en længerevarende specialuddannelse - er blevet godkendt af Den Danske Dyrlægeforening til at diagnosticere arvelige øjensygdomme hos hunde og katte.

Disse dyrlæger råder over specialudstyr til øjenundersøgelser, og kun disse dyrlæger må udfærdige særlige øjenattester vedrørende de undersøgte dyrs øjenstatus. Blandt de godkendte dyrlæger råder flere over et avanceret øjenoperationsudstyr og foretager forskellige former for øjenkirurgi efter henvisning fra kollegerne.

Lidt om anatomi

Dyrenes øjne er i princippet opbygget som menneskers øjne, men der er dog væsentlige forskelle, som det er vigtigt at kende til, hvis man vil vide lidt om dyreøjne.

For det første har dyrene et ekstra øjenlåg: blinkhinden eller det 3. øjenlåg. Hver gang hunden eller katten

blinker, føres dette 3. øjenlåg lynhurtigt hen over hornhinden. Herved fjernes urenheder fra hornhindens overflade, tårerne fordeles og hornhinden beskyttes mod fremmedlegemer, som kommer udefra.

Blinkhinden har også en anden vigtig funktion: den indeholder en tårekirtel, som producerer ca. halvdelen af dyrets tårer. Den anden halvdel kommer fra en tårekirtel under øverste øjenlåg, som hos mennesket.

Hornhinden er forholdsvis større hos dyr end hos mennesker (vi ser ikke ret meget af den hvide senehinde), og med den store hornhinde følger også en meget større regnbuehinde, og især en særdeles stor linse - en linse, som selv hos en ganske lille hunderace, er mange gange større end menneskets linse.

Og bevæger vi os videre ind til dyrets nethinde i bunden af øjet, så ser vi et ganske andet billede end hos mennesket. Imellem nethinden og årehinden ligger et pigmentlag, som lyser op i mange forskellige farver, forskellig fra race til race, og ofte meget varieret indenfor den samme race: Vi ser gule, grønne, orange farver i mange variationer, og kun hos få hunde og katte mangler dette pigment, så de

får "røde" øjne, som hos mennesket. Variationerne i de enkelte dyrs nethinder er så forskellige, så det kræver mange års træning, for at vurdere om nethinden er normal eller forandret.

Værn om synet hos vore familiedyr kan opdeles i 2 kategorier:

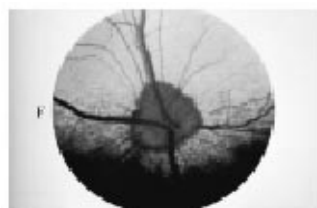
- Diagnostisering og behandling af de sygdomme og øjenskader, som kan opstå livet igennem.
  - Forebyggelse af arvelige øjenlidelser, som kan føre til blindhed.
- Om behandling af øjensygdomme kan der skrives ganske meget, så jeg vil vælge nogle få sygdomme for at give et indtryk af, hvad øjendyrlæger f.eks. kan beskæftige sig med.

Tørre øjne (kerato-conjunctivitis sicca) skyldes en nedsat eller ophørt tåreproduktion og er en særdeles almindelig - og ofte overset - lidelse hos hunde, men en meget sjælden lidelse hos katte. Sygdommen giver kronisk hornhindebetændelse og kan ende med total blindhed, hvis den ikke behandles i tide.

Igennem de sidste 10 år er der kommet nye medikamenter, så en medicinsk behandling i mange tilfælde kan øge tåreproduktionen igen. Det vil dog oftest kræve behandling med øjendråber/-salve i længere tid - måske resten af livet. Men i nogle tilfælde er medicinsk behandling uden effekt, og der skal et kirurgisk indgreb til for at redde øjet.

Spytgangen fra ørespytkirtlen udmunder i overmunden ved de bageste kindtænder.

Denne spytgang frilægges og flyttes op til indersiden af det underste øjenlåg, og øjet holdes nu fugtigt af spyt.

Normal synsnerve og net-hinde hos en voksen hund

Normal synsnerve og nethinde hos en 8 ugers kattekilling

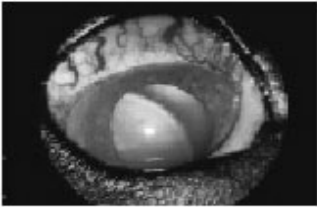

Kat med smukke blå regnbuehinder

Kronisk hornhindebetændelse hos en hund med "tørt" øje. Hunden er blevet blind, fordi behandlingen blev startet for sent

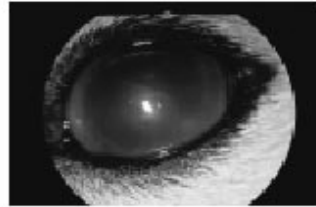

Hund med glaukom og meget forstørret øje.

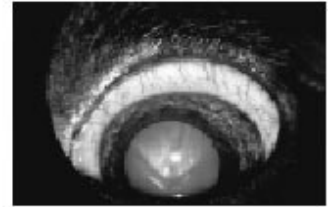
Årsagen er, at linsen inde i øjet er gået løs (linseluxation)

Måling af tåreproduktionen

"Siliconeøje" hos en hund

Grå stær og regnbuehindebetændelse hos en hund

Det tørre øje er blevet til et "vådt øje". Hver gang hunden spiser eller lugter mad, så løber spyttet ud af øjet og ned over kinden, men det er et kosmetisk problem, og øjet og synet er reddet.

Grå stær (katarakt). Vore kæledyr kan også få grå stær med blindhed til følge. Denne sygdom kan - ligesom hos mennesker - opereres, men her bevæger vi os ind på et særdeles vanskeligt område.

For det første udvikles grå stær hos mange dyr samtidig med, at nethinden langsomt går til grunde. Derfor er det ofte nødvendigt at få målt nethindens funktion ved en elektoretinografisk undersøgelse (ERG) før der kan tages beslutning om en eventuel operation. Dernæst er dyrenes linse - som tidligere nævnt - meget stor. Linsen er særdeles hård og kompakt og derfor meget vanskelig at fjerne, og dertil kommer, at dyrene altid udvikler en regnbuehindebetændelse i forbindelse med indgrebet, en reaktion som kræver mange måneders intens behandling.

Grå stær operation med ultralydsudstyr (faco) kræver megen erfaring og træning og foretages kun af nogle få dyrlæger i Danmark.

Grøn stær (glaukom). Hunde og katte kan ligesom mennesker få grøn stær. Vi har dog et alvorligt problem med vore patienter. De kan jo ikke fortælle os om synsforstyrrelser, hovedpine eller andre symptomer, så vi får for det meste først vore patienter i klinikken, når ejeren kan se, at der er noget galt, og så er det næsten altid for sent. Synet er gået tabt, øjet er blevet forstørret og dyret har smerter. Den mest almindelige behandling er så at fjerne øjet for at fjerne smerterne. Mange dyreejere ønsker imidlertid ikke at have et enøjet kæledyr, og det er derfor i de senere år blevet mere almindeligt at lave et såkaldt "siliconeøje".

Øjeæblet åbnes, "indmaden" fjernes og erstattes med en siliconebold af passende størrelse. Hermed har vi fjernet smerten og samtidig bevaret et mere "normalt" udseende.

Det er af stor betydning at kende årsagen til, hvordan de enkelte tilfælde af glaukom er opstået, for kun herved kan man måske forebygge, at det også går ud over det andet øje, og dermed bevare synet på det andet øje.

Det er derfor vigtigt at konsultere en dyrlæge med udstyr til at måle trykket i øjnene, og som kan foretage en såkaldt gonioskopisk undersøgelse, for at vurdere om patienten kan være disponeret for at få glaukom.

Dette var blot nogle få eksempler, for at vise, at der er stor forskel på dyr og mennesker, selv om de grundlæggende behandlingsprincipper er ens.

Forebyggelse af arvelige øjenlidelser, som kan føre til blindhed

Mange øjenlidelser, som kan føre til blindhed hos vore kæledyr, er arveligt betingede.

Derfor foregår der - via tæt samarbejde mellem hunde/katte organisationer, opdrættere og øjendyrlæger - et omfattende forebyggende arbejde.

Indenfor mange hunderacer foretages regelmæssige øjenundersøgelser for at vurdere, om der findes synlige tegn på arvelige øjensygdomme. Hos visse racer er det ligefrem et krav for stambogsføring af hvalpe, at begge forældredyr er undersøgt og fundet fri for arvelige øjensygdomme før parringen.

Alle disse undersøgelser registreres i en database, så man derved får et samlet overblik over, hvilke arvelige sygdomme der kendes hos racen, og hvor hyppigt de forekommer.

Der foregår for tiden et større arbejde for at standardisere øjenattesterne til

en fælles europæisk standard, så resultaterne fremover kan registreres på europæisk niveau i en fælles database.

Sakset fra Øjenforeningens blad Værn om synet, med tilladelse fra Mogens Aalund